

Уляна Садова, Василь Гринькевич

СУСПІЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА БЕЗПЕКА: У ВИМІРАХ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ, АНАЛІТИКИ ТА УПРАВЛІННЯ

Перший місяць зими переважно асоціюється у свідомості колег-викладачів з підготовкою студентів до екзаменаційної сесії, з очікуванням українських свят, а там – й студентських канікул... Проте, цьогоріч січень подарував немало змін, суспільних трансформацій й різноманітних безпекових запитань. Відзначання Різдва спільно з Європою не тільки внесло новий порядок в організацію побуту людей, у їх відношення до свят зимової обрядовості, але й посприяло вивільненню часу, сил для розвитку нових активностей. У нашому випадку – це вилилося у проведення наукових заходів. Саме на цій було проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум» (4 січня 2024 року). Серед організаторів заходу, а це: Львівський Інститут ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», ДУ «Інститут регіональних досліджень імені Мар'яна Долишнього НАНУ», Університет економіки в м.Бидгощ (Польща), Міжнародний університет фінансів, Львівський торговельно-економічний університет, Львівське обласне об'єднання організацій роботодавців, Громадська організація «Академічний простір», ГО «Центр досліджень і моніторингу якості та мобільності людських ресурсів», помітну участь взяв НДЦ «ДЕМОС» НУ «Львівська політехніка». Конференція була націлена на обговорення наукових досліджень у трьох тематичних напрямках (історико-соціо-психологічний, діджитал-фінансово-бізнесовий, економіко-соціогуманітарний), тож відповідні секції були проведені саме під такими рубриками.

Третя секція під назвою «Соціальна економіка, аналітика та управління людськими ресурсами і умовах суспільних викликів і трансформацій» (змішаний формат) пройшла у колі трьох десятків викладачів, аспірантів, науковців. Піднімалися питання гідної праці, якості життя, гендерної рівності, міграцій в Україні і світі, їх соціокультурних та економічних наслідків, економічної активності населення у різних геопросторових координатах, проблем штучного інтелекту в сучасному світі, корпоративної культури та її ролі в побудові адаптивних організацій. А ще - теми ефективної освіти, екології і навіть life long learning в умовах воєнного стану. Дослідження показали, що учасники конференції готові включатися у дискусії, у пошук шляхів вирішення проблем.

Розпочала роботу секції керівник НДЦ «ДЕМОС» НУ «Львівська політехніка» д.е.н., проф. Уляна Садова. Вона наголосила на високій актуальності тематик доповідей, визначила регламент роботи секції, озвучила власні думки щодо пріоритетності наукових

тем. Принагідно, згадала, що саме 4 січня ще з 2019 року міжнародна спільнота відзначає Всесвітній день азбуки Брайля (присвячений винаходу французького тифлопедагога Луї Брайля¹).

Проводячи паралель з сьогоднішнім, підкреслила, що ця тема потребує особливої уваги в країні, де триває війна. «Так, світ змінюється. Проте, навіть день перемоги – це гіркота і біль, це ушкодження і каліцтва, - наголосила модератор засідання. Для прикладу, за даними спеціальних досліджень стверджується, що у світі мільйони сліпих людей. Одні пишуть, що нараховується 36 мільйонів таких осіб, що їх кількість до 2050 року може зрости до 115 млн. осіб². Другі говорять про 200 млн людей, які страждають на

проблеми, пов'язані з порушенням зору і їх кількість зростає до 550 млн осіб (за даними висновків авторів дослідження, опублікованого в журналі Lancet³). Ще інші – про 315 млн осіб, причому 1,4 млн осіб – це діти у віці до 15 років! Найбільший відсоток сліпих людей у Південній Азії, субекваторіальній Африці... В Україні точної статистики немає. За приблизними оцінками – від 70 до 300 тисяч людей! А скільки покалічених долей залишить війна!.. Навіть незначні порушення зору – це обмеження їхньої свободи, незалежності... від орієнтації в звичному побуті до керування автомобілем, до гідної праці, до повноцінної якості життя...».

У продовження піднятої теми прозвучали виступи щодо інклюзії на ринку праці «Моніторинг та профілактика інклюзії на тиловому ринку праці» (ст.н.сп. Наталія Андрусишин, ДУ «ІРД імені Мар'яна Долішнього НАНУ»), «Інклюзія, породжена війною» (доцент Мар'яна Захарчук, НУ «Львівська політехніка»). «Нині ми повинні бути готові до того, що інклюзія зростає через війну. Що нові виклики – це й те, як учителям невдовзі прийдеться навчати дітей, які через поранення матимуть особливі освітні потреби... Це й те, що деякі учні матимуть специфіку через ПТСР... Ми, як педагоги, змушені шукати підходи до тих дітей, до майбутніх студентів, - наголосила Мар'яна Євгенівна. Вже нині є багато структур, які працюють в сфері інклюзії. Має бути державна політика у цій сфері...».

Робота секції мала форму доволі живої дискусії. Так, д.е.н, проф. Ольга Гринькевич (Львівський національний університет імені І.Франка) спільно з к.т.н., доц. Василем Гринькевичем та Артемом Гупало (Львівський інститут ПраТ «ВНЗ «МАУП») підняли гостру тему управління талантами задля забезпечення конкурентних позицій ІТ-компаній, які

¹ Луї Брайль (фр. Louis Braille; 4 січня 1809 року, Куврє, під Парижем — 6 січня 1852 року, Париж) — французький тифлопедагог. Осліп у 3-літньому віці. У 1829 році розробив рельєфно-крапковий шрифт для сліпих, що використовується в усьому світі. Першою книгою, що була надрукована за системою Брайля, була «Історія Франції».

² Вчені: до 2050 року сліпих людей у світі побільшає втричі // BBC NEWS Україна (3 серпня 2017). – URL.: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-40815798>

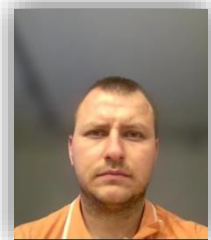
³ The Lancet Global Health Commission on Global Eye Health: vision beyond 2020 // The Lancet - Vol 9 - April 2021 -489- 551. -URL.: www.thelancet.com/lancetgh Vol 9 April 2021

відповідають принципам едхократичних та багатовимірних організацій. «...Основною проблемою сучасних ІТ-компаній, - наголосили автори дослідження, є не так відсутність систем управління талановитими співробітниками, як неефективне управління цією системою. У результаті здатність конкурувати на глобальному ринку зменшується через відсутність компетентних людських ресурсів. Основним моментом є те, що системи управління талантами часто зазнають невдач тому, що особи, які приймають рішення, не завжди мають доступ до точної інформації, водночас обмежені можливості для того, щоб оцінити ситуацію, використовуючи всю необхідну інформацію». З цим важко не погодитися. Більше того, рівень компетентності фахівців навіть одних і тих самих професійних колективів, управлінських спільнот може варіювати в рази... Не говорячи про пересічних людей. Пригадується виступ на одній з конференцій П.Бідюка - редактора навчального посібника «Інтелектуальні системи підтримки прийняття рішень»⁴, який влучно змалював відмінності індивідуумів у сприйнятті інформації. ...Здатність сприймати інформацію є похідною від того, що ті особи знають, у чому обізнані. Одне й теж смислове значення для людей буде різним залежно від освіти, досвіду, кваліфікації і навіть природних здібностей. Так, для необсвіченої людини результати хімічного спектрального аналізу можуть представляти абстрактні малюнки з прямих ліній, а для фахівця – є вказівником для визначення типу аналізованої речовини.... Тож у сфері управління талантами треба таки знати хто ж володіє потенційно корисними даними (але не має достатньо знань для їх інтерпретації), а хто – потенційно корисними знаннями (але не має конкретних даних, щоб застосувати знання), і як вирішувати проблеми інформаційного менеджменту при прийнятті конкретних рішень.

Аспірант Андрій Артерчук (НУ «Львівська політехніка») звернув увагу учасників конференції на нові виклики у сфері організації праці, на її види й способи включення у сферу едукативної економіки. Акцентуючи на змінах в освітній діяльності, зробив порівняння затрат часу на виконання трудових функцій у різний період (доковідний та постковідний, довоєнний та воєнний), резюмував, що перспективи для створення нових робочих місць з відповідними затратами робочого часу може мати сфера освітніх послуг.

Аспірант Роман Федунь (НУ «Львівська політехніка») окреслив проблематику збереження та використання людського капіталу в умовах війни та повоєнний час. Говорячи про перспективи розробки політики, провів кореляцію між мотивацією працівників здобувати нові знання та розміром інвестицій у створення робочих місць. «Найкращий стимул для відтворення людського капіталу – це потреби людини, які формує ринок праці з гідними умовами зайнятості та доходу,- узагальнив вступаючий».

Аспірант Юрій Ткачик (НУ «Львівська політехніка») певним чином розвинув цю тезу стосовно сфери екоінновацій. «У ситуації війни,- сказав доповідач, усі новітні технології (а це – мобільний інтернет, автоматизація розумової праці, Інтернет речей, хмарні технології, новітня робототехніка, автономний чи наближений до цього транспорт, технології енергозбереження, 3D друк, просунуті екопреперати та матеріали для для ситуативного чи особистісного лікування поранених та хворих і т. п.) є екоінноваційні. Так, швидкий доступ до даних через розвиток Інтернету дає не лише уяву про уражені

⁴ Нестеренко О.В., Савенков О.І., Фаловський О.О. Інтелектуальні системи підтримки прийняття рішень: Навч. посібн./ За ред. П.І.Бідюка. – Київ: Національна академія управління, 2016. – 188 с.

ділянки землі (вибухи, авіаудари і ін.), але сприяє цифровим розслідуванням злочинів (через відкриті дані, соціальні мережі, розвиток соціальних платформ). Показовим є дистанційне зондування екодеградованих територій із супутникових систем»

Відрадно, що серед учасників конференції було багато представників НУ «Львівська політехніка», зокрема, ІАДУ, ІНЕМ, кафедри теоретичної пта прикладної економіки, НДЦ «ДЕМОС». Тематика досліджень стала дзеркалом значно ширших інтересів, ніж було зазначено у назві секції. Це і оцінка ділової активності підприємств (проф. Т.Степура, В.Коломієць), і особливості державного регулювання ІТ-сектору за допомогою «Дія Сіті» (дц. Г.Пушак, М.Зінко), і купівля ОВДП через застосунок «ДІЯ», і роль соціальних мереж у трансформації суспільства, і дослідження динаміки індексу споживчих цін в конкретному регіоні, і ефективність використання основних засобів підприємства, і вибір стратегії розвитку організації, і зовнішньоекономічна діяльність в країні, і історичні аспекти розвитку процесів диверсифікації в компанії ((доц. О.Корицька, К.Яворський, К.Давидчук, О.Черняк, Я. Пиць, М.Малько, В.Ковальчук, В.Буцяк), і перспективи економіки в іграх (Н.Іваницька, Х.Поціхович), і економічна активність населення регіону, і вплив штучного інтелекту на ринок праці (Н.Дідух, Ю.Литвин, Я.Бурлака) тощо.

Очевидно, що сучасні суспільні трансформації є критично пов'язані із поняттями безпеки. І в цьому випадку велика подяка предстаникам наукових шкіл Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (проф. А. Ахек'ян, доц. М.Гнатко, доц. М.Граб, Л.Дика, Г. Закалик, доц. І Зошій, доц. М.Компанович, І.Костецька, доц. Л.Лелик, доц. Н.Магас, доц. В.Маліцький, доц. Є.Парфенюк, доц. О.Томашівський, доц. В.Яворська та ін), Львівського національного університету імені Івана Франка (проф. О.Гринькевич, проф.Ю. Шушкова, доц. Н.Стручок, ін.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (проф. Л.Квасній та ін.), Львівського державного університету внутрішніх справ (доц.О.Верба та ін.), ДУ «ІРД імені Мар'яна Долішнього НАНУ» (ст.н.сп. Р.Теслюк, с.н.сп.Н.Андрусинин та ін.) за велику роботу у підготовці й проведенні відповідних досліджень. Якщо перші мали більш виразну спрямованість у сторону філософії, психології, права, лінгвістики, цифрових технологій, то другі – у сферу міжнародних відносин, регіоналістики, статистики, фінансів, управління...

Конференція стала своєрідним індикатором якості, оригінальності, коректності, актуальності наукового пошуку для переважної більшості її учасників. Вона ще раз показала, що саме живе спілкування відкриває нові горизонти й бажання творити. Так формується інтелектуальна еліта нації. Не спроста в одному з досліджень йлося про те, що еліта є чинником державотворення, генератором нових знань, духовно-інтелектуальним ядром нації (проф. У.Садова, доц. Г.Скорик). Адже, «будь-яка еліта діє в конкретних межах простору і часу, а отже детермінована відповідними чинниками власного життєзабезпечення, компенсації, трансформації...». І якщо відверто говорити про учасників конференції, то освітянська, наукова елітарність була присутня у кожному з учасників... Завдання держави не тільки пам'ятати про це, але й формувати та реалізовувати ефективну політику управління талантами в умовах глобального світу.

